

dr Anna Kościółek
Zakład Prawa Cywilnego
Wydział Prawa i Administracji
Uniwersytet Rzeszowski

**AUTOREFERAT PRZEDSTAWIAJĄCY OPIS DOROBKU
I OSIĄGNIĘĆ NAUKOWYCH HABILITANTA**

1. Imię i Nazwisko

Anna Kościółek

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe/ artystyczne – z podaniem nazwy, miejsca i roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej.

Tytuł zawodowy magistra prawa uzyskałam na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Rzeszowskiego w 2005 r. Studia odbyłam w latach 2001-2005; studia ukończyłam z wynikiem bardzo dobrym.

Stopień naukowy doktora nauk prawnych uzyskałam na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie w 2011 r. po uprzedniej publicznej obronie rozprawy doktorskiej przygotowanej pod kierunkiem prof. dr hab. Andrzeja Jakubeckiego na temat: „*Elektroniczne czynności procesowe w sądowym postępowaniu cywilnym*”. Recenzentami rozprawy byli: prof. dr hab. Jacek Gołaczyński (UWr) oraz prof. dr hab. Sławomir Cieślak (UŁ).

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych

Od 1 lutego 2006 r. do 31 maja 2011 r. byłam zatrudniona na stanowisku asystenta na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Rzeszowskiego - początkowo w Zakładzie Komparatystyki i Informatyki Prawniczej, a następnie w Zakładzie Prawa Cywilnego i Rzymskiego.

Od 1 czerwca 2011 r. do chwili obecnej jestem zatrudniona na stanowisku adiunkta na Wydziale Prawa i Administracji w Zakładzie Prawa Cywilnego i Prawa Rzymskiego, przekształconym następnie w Zakład Prawa Cywilnego.

4. Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2016 r. poz. 882 ze zm. w Dz. U. z 2016 r. poz. 1311.):

a) tytuł osiągnięcia naukowego/artystycznego,

„Zasada jawności w sądowym postępowaniu cywilnym”

b) (autor/autorzy, tytuł/tytuły publikacji, rok wydania, nazwa wydawnictwa, recenzenci wydawniczy),

Anna Kościółek, *Zasada jawności w sądowym postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2018, Wydawnictwo Wolters Kluwer, ss. 684, ISBN: 978-83-8160-032-3

Recenzentem wydawniczym monografii jest dr hab. prof. US Andrzej Torbus. W recenzji monografia uzyskała bardzo dobrą (najwyższą) ocenę.

c) omówienie celu naukowego/artystycznego ww. pracy/prac i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania.

Powołana powyżej i przedłożona do oceny monografia poświęcona jest problematyce jawności w sądowym postępowaniu cywilnym. Impulsem do podjęcia badań nad tak ujętą problematyką była niekwestionowana współcześnie doniosłość jawności postępowania sądowego połączona z odczuwalnym brakiem pogłębionej i kompleksowej analizy tego zagadnienia w literaturze prawa postępowania cywilnego. Stan dorobku nauki polskiej w zakresie teoretycznej refleksji dotyczącej zasady jawności w sądowym postępowaniu cywilnym, w przeciwieństwie choćby do nauki prawa karnego procesowego, jest niezadowalający. Brak jest w szczególności opracowania monograficznego a nieliczne opracowania natury przyczynkowej, choć z pewnością ważne i stanowiące istotny wkład w literaturę przedmiotu, nie dawały do tej pory kompleksowego oglądu tej kwestii. Z tej perspektywy pożądane było zatem podjęcie próby zmierzenia się z przedmiotową problematyką.

Zasadniczym celem pracy była analiza - głównie od strony teoretycznej - problematyki jawności w sądowym postępowaniu cywilnym. Realizacja celu pracy wymagała określenia podstaw, istoty, pojęcia, znaczenia, sposobów realizacji oraz zakresu jawności sądowego postępowania cywilnego. Udzielenie odpowiedzi na stanowiące trzon tej pracy zagadnienia wymagało zastosowania wielu metod badawczych wykorzystywanych w nauce prawa. Posłużyłam się w tym celu przede wszystkim metodą formalno-dogmatyczną, jak również metodą kontekstową, prawnoporównawczą (w pracy analizą objęto blisko 90 pozycji literatury obcej) historyczno-opisową oraz funkcjonalną. Podkreślenia wymaga przyjęcie szerokiej perspektywy badawczej, która wykracza poza proces cywilny. Monografia wykorzystuje bowiem poszczególne rodzaje i tryby sądowych postępowań cywilnych w celu egzemplifikacji kolejnych zagadnień związanych z jawnością tego postępowania. W efekcie, możliwe stało się wypracowanie pewnych ogólnych prawidłowości w odniesieniu do jawności ujmowanej w sposób uniwersalny, a więc odnoszony do sądowego postępowania cywilnego jako do pewnej całości. Tak określona perspektywa badawcza nadała pracy cechę oryginalności i otworzyła pole do badań prowadzących do wyników stanowiących znaczny wkład w rozwój nauki prawa.

Struktura monografii została podporządkowana wskazanym celom badawczym i składa się z pięciu rozdziałów. W celu przedstawienia wyników rozważań podjętych w rozprawie zasadne jest nawiązanie do ustaleń poczynionych w poszczególnych częściach

pracy. Należy jednak podkreślić, że rozległość przeprowadzonych w monografii badań uniemożliwia zaprezentowanie wszystkich wniosków, które zostały sformułowane co do tytułowej tematyki. Kluczowe dla autoreferatu wydaje się powołanie jedynie najważniejszych ogólnych konkluzji pracy.

W rozdziale pierwszym przedstawiłam analizę podstaw normatywnych wymogu ukształtowania szeroko rozumianego postępowania sądowego, które swoim zakresem obejmuje nie tylko postępowanie cywilne, lecz również procedury karną i administracyjną, zgodnie z warunkiem jawności. Przyjęłam bowiem, że jawny charakter sądowego postępowania cywilnego jest elementem szerzej ujętej jawności, która odnosi się do postępowania sądowego w ogólności, a tym samym stanowi efekt realizacji postanowień zawartych w aktach prawnych innych niż Kodeks postępowania cywilnego, w których poszukiwać należy motywów takiego właśnie ukształtowania przepisów tego postępowania. Motywów takich należy poszukiwać przede wszystkim w treści aktów prawnych, które w uporządkowanym hierarchicznie systemie źródeł prawa zajmują miejsce wyższe niż ustawy, tj. w Konstytucji oraz umowach międzynarodowych ratyfikowanych w trybie art. 89 ust. 1 Konstytucji, tj. za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie. W tym celu należy również sięgnąć do aktów prawa unijnego, które w efekcie członkostwa Polski w Unii Europejskiej stanowią część krajowego porządku prawnego. W efekcie takiego podejścia w tej części pracy przedstawiłam analizę odpowiednich regulacji konstytucyjnych, prawnomiędzynarodowych oraz unijnych. Analiza ta dała podstawy do przyjęcia, że wymóg jawnego ukształtowania postępowania sądowego w ogólności, w tym również sądowego postępowania cywilnego, posiada w polskim porządku prawnym bardzo mocno ugruntowaną podstawę normatywną. Tak ujęta jawność jest bowiem jednym z komponentów konstytucyjnie zagwarantowanego prawa do sądu, stanowi jeden z elementów prawa do sądu zapewnionego w art. 10 Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka oraz art. 14 ust. 1 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych, jeden z utrwalonych składników rzetelnego postępowania w rozumieniu art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, a do tego ujęta została również w ramach prawa do sądu, zagwarantowanego w art. 47 Kart Praw Podstawowych. Co więcej, ustanowiony w Konstytucji, w aktach prawa międzynarodowego oraz unijnego wymóg jawności postępowania sądowego jest powtarzany i rozwijany w polskich przepisach ustrojowych,

będąc w szczególności elementem ustroju polskiego sądownictwa powszechnego. Dlatego też uzupełnienie tej części stanowi analiza wymogu jawności postępowania sądowego w świetle przepisów dotyczących ustroju, właściwości i postępowania przed poszczególnymi sądami.

W rozdziale drugim skoncentrowałam się na szczegółowym określeniu obszaru badawczego, co uznałam za kluczowe dla prowadzenia dalszych rozważań. W tym celu w pierwszej kolejności za niezbędne uznałam wyjaśnienie istoty oraz pojęcia jawności w sądowym postępowaniu cywilnym.

Rozważając pierwsze z zasygnalizowanych zagadnień przyjąłam, że przedmiotowa jawność słusznie ujmowana jest powszechnie w charakterze zasady tego postępowania, przy czym na potrzeby rozumienia tego pojęcia w monografii wykorzystałam ujęcie opisowe, gdyż miejscem dla tak rozumianych zasad są właśnie prace naukowe. Jednocześnie uznałam, że ujęcie opisowe nie przekreśla równoległej interpretacji dyrektywnej, której jest często przeciwstawiane. Za takim wnioskiem przemawia bowiem to, że zasada jawności znajduje wyraz w uregulowaniach normujących sądowe postępowanie cywilne, które są jej źródłem. W efekcie przyjąłam, że powołanie się na jawność jako na ideę przewodnią ważną dla opisu tego postępowania nie wyklucza przypisania jej również znaczenia dyrektywalnego. Pozostając w temacie jawności jako zasady rozważyłam także kwestię miejsca, jakie zajmuje ona w systemie zasad postępowania cywilnego, który ma charakter wewnętrznie zróżnicowany i obejmuje zasady naczelne wymiaru sprawiedliwości, zasady naczelne postępowania cywilnego jako takiego (zasady *sensu stricto*), oraz zasady dotyczące wycinkowych zagadnień postępowania cywilnego. W efekcie przeprowadzonej analizy uznałam, że jawność sądowego postępowania cywilnego można traktować jako naczelną zasadę postępowania cywilnego, która ma swoje umocowanie w naczelnej zasadzie wymiaru sprawiedliwości. Przedstawiłam także związki zachodzące między zasadą jawności a innymi naczelnymi zasadami tego postępowania, akcentując silne zależności występujące w odniesieniu do zasady kontryktoryjności, bezpośredniości, ustności oraz równości.

Będąca przedmiotem kolejnej części rozdziału drugiego problematyka pojęcia zasady jawności sądowego postępowania cywilnego sprowadziła się do próby wskazania istotnych cech tej zasady tak, aby możliwe było oddanie jej treści. Należy przy tym zaznaczyć, że

celem uwag zawartych w tej części było sformułowanie ogólnego, modelowego ujęcia zasady jawności, a więc zasady abstrakcyjnej, niezwiązanej z żadnym systemem procesowym. Przyjęłam, że na potrzeby skonstruowania jej ogólnej definicji konieczne jest uwzględnienie zarówno aspektu podmiotowego, jak i przedmiotowego analizowanej zasady. Powyższe cechy brane pod uwagę łącznie są bowiem niezbędne dla oddania jej istoty. Spoglądając z tej perspektywy na jawność sądowego postępowania cywilnego przyjęłam, że z podmiotowego punktu widzenia oznacza ona otwartość i dostępność tego postępowania zarówno w stosunku do stron (uczestników) postępowania (tzw. jawność wewnętrzna), jak również w stosunku do publiczności, a więc jego jawność względem każdego niezależnie od jego stosunku wobec rozpoznawanej sprawy (tzw. jawność zewnętrzna), zaś z punktu widzenia przedmiotowego oznacza możliwość uzyskania informacji związanych z postępowaniem cywilnym.

Rozważania ujęte w rozdziale drugim zakończyłam analizą znaczenia jawności w sądowym postępowaniu cywilnym. Analiza ta sprowadziła się przede wszystkim do wskazania pewnych pozytywnie ocenionych celów oraz skutków realizacji rozważanej zasady, które ujęłam w postaci funkcji partycypacyjnej, kontrolnej, gwarancyjnej, legitymizującej, wychowawczej oraz edukacyjnej. Uwzględnia ona jednak również uwagi sygnalizujące potencjalnie niekorzystny wpływ, jaki może mieć jej realizacja w sądowym postępowaniu cywilnym. Uświadomienie sobie zagrożeń związanych z jawnością postępowania sądowego w żadnym wypadku nie prowadzi jednak do uznania, że ujemne strony jawności przeważają nad pozytywnymi. Z całą stanowczością należy bowiem podkreślić, że korzyści wypływające z jawności są na tyle istotne, że w sposób oczywisty dominują nad potencjalnymi zagrożeniami z nią związanymi.

Przedstawione w rozdziale drugim pojęcie zasady jawności miało charakter abstrakcyjny i niezwiązany z żadnym systemem procesowym. Naturalną konsekwencją takiego ujęcia analizowanej zasady była potrzeba rozważenia tej kwestii w ujęciu konkretnym, a więc w świetle obowiązujących norm określonego systemu prawnego. W efekcie, rozważania zawarte w kolejnej części pracy, tj. w rozdziale trzecim, skoncentrowałam na analizie sposobu ukształtowania modelowo przedstawionej w rozdziale drugim zasady jawności w polskim cywilnym prawie procesowym.

Przeprowadzona w tej części pracy analiza pozwoliła na jednoznaczne stwierdzenie, że polski ustawodawca procesowy zapewnia realizację zasady jawności zarówno w jej odślonie zewnętrznej, jak i wewnętrznej. Powszechnie przyjmuje się przy tym, że jawność zewnętrzna sądowego postępowania cywilnego oznacza jawność postępowania w stosunku do osób postronnych, które nie są zainteresowane postępowaniem sądowym bezpośrednio, zaś jawność wewnętrzna, najczęściej rozumiana jest jako jawność w stosunku do stron oraz uczestników postępowania. Przeprowadzone w tym obszarze rozważania wskazują jednak, że oba prezentowane w nauce ujęcia są nieprecyzyjne i stanowią pewne uproszczenie. Z jednej bowiem strony, nie każda osoba postronna może korzystać z uprawnień wynikających z realizacji zasady jawności w aspekcie zewnętrznym, gdyż możliwość taka najczęściej zależy od spełnienia pewnych dodatkowych warunków (np. osiągnięcie określonego wieku w odniesieniu do obserwacji przebiegu jawnego posiedzenia sądowego, czy wykazanie dostatecznie usprawiedliwionej potrzeby przejrzenia akt w postępowaniu nieprocesowym). Jeżeli zaś chodzi o jawność wewnętrzną, to jej precyzyjne ujęcie wykracza poza przyjęte w nauce znaczenie strony oraz uczestnika postępowania. Na równi ze stronami oraz uczestnikami należy bowiem traktować także inne podmioty, które nie mieszczą się w żadnym z tych pojęć, a które mają możliwość realizacji uprawnień przysługujących w ramach jawności wewnętrznej postępowania (np. pełnomocników, przedstawicieli ustawowych oraz organy osób prawnych i jednostek organizacyjnych, niebędących osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną, jak również do osoby uprawnione do działania w ich imieniu).

Kontynuując uwagi poświęcone ukształtowaniu zasady jawności w polskim systemie procesowym w odniesieniu do sądowego postępowania cywilnego osobnej analizie poddałam realizację tej zasady w jej aspekcie zewnętrznym oraz wewnętrznym. W obu tych przypadkach przeprowadzona analiza oparta została jednak na tych samych założeniach przedmiotowych. Realizację obu wspomnianych powyżej postaci jawności przeanalizowałam bowiem w trzech zasadniczych, ogólnie ujętych płaszczyznach, tj. w odniesieniu do posiedzeń sądowych, rozpatrzenia sprawy oraz rozstrzygnięcia sprawy. Przeprowadzona w tym zakresie analiza wykazała, że we wszystkich obranych płaszczyznach szereg przejawów jawności zewnętrznej i wewnętrznej jest wspólny, z tym że jawność wewnętrzna ma szerszy zakres, co oznacza, że ma ona przejawy, które nie

występują w odniesieniu do jawności zewnętrznej lub które w odniesieniu do tej postaci jawności realizowane są w znacznie mniejszym zakresie. Nie budzi to oczywiście żadnego zaskoczenia biorąc pod uwagę to, że aby strona (uczestnik) postępowania mogła skutecznie bronić swoich interesów w postępowaniu cywilnym, to działania wszystkich podmiotów biorących udział w tym postępowaniu muszą być wobec niej jawne.

Pierwszym z trzech wyznaczonych obszarów, w odniesieniu do których rozpatrywana była realizacja zasady jawności w sądowym postępowaniu cywilnym była jawność posiedzeń sądowych, która stanowi przejaw zarówno jawności zewnętrznej jak i wewnętrznej. Jawność ta wiąże się bowiem nie tylko z ich otwartością wobec stron i uczestników, lecz również – co do zasady - wobec publiczności, a więc każdego niezależnie od jego stosunku względem rozpoznawanej sprawy. Należy przy tym podkreślić, że osoby postronne biorą udział w posiedzeniach sądowych w charakterze biernych obserwatorów, zaś obecność stron oraz uczestników postępowania ma charakter aktywnego uczestnictwa. Spoglądając na sądowe postępowanie cywilne z perspektywy otwartości posiedzeń sądowych tak wobec publiczności, jak i dla stron (uczestników) postępowania należy zauważyć, że tak rozumiana jawność jest szczególnie wyraźna w procesie cywilnym, w którym posiedzenia jawne, w szczególności wyznaczone w celu przeprowadzenia rozprawy, stanowią zasadę. Podobne wnioski sformułowałam w odniesieniu do postępowania nieprocesowego z tym, że ograniczona jest w nim możliwość wyznaczenia rozprawy. W pozostałych rodzajach sądowego postępowania cywilnego za dominujące uznałam natomiast posiedzenia niejawne.

Realizację jawności zewnętrznej oraz wewnętrznej w sądowym postępowaniu cywilnym poddałam analizie również w odniesieniu do rozpatrzenia sprawy, co powiązałam z możliwością uzyskania informacji o sprawie i o toczącym się postępowaniu tak przez strony (uczestników) postępowania, jak i przez osoby postronne. Analizując aspekt zewnętrzny tak ujętej jawności uznałam, że w przypadku osób postronnych możliwość uzyskania wspomnianych informacji ma na tyle ograniczony zakres, że może ona być postrzegana właściwie w charakterze wyjątku. Jeżeli zaś chodzi o uprawnienia, dzięki którym następuje realizacja jawności rozpatrzenia sprawy względem stron (uczestników) postępowania, to są one w sposób oczywisty ujęte znacznie szerzej, gdyż tylko odpowiednio

poinformowana strona (uczestnik) postępowania jest w stanie skutecznie i efektywnie bronić swoich praw.

Ostatnim obszarem, w odniesieniu do którego rozpatrywałam realizację zasady jawności w sądowym postępowaniu cywilnym było rozstrzygnięcie sprawy. Przyjęłam, że tak ujęta jawność wyraża się w podaniu do wiadomości publicznej orzeczenia lub umożliwieniu zapoznania się z nim w inny sposób. Przeprowadzona w tym obszarze analiza wykazała, że podstawowy wyraz jawności rozstrzygnięcia sprawy, tj. publiczne ogłoszenie orzeczenia, jest wspólny dla stron (uczestników) postępowania oraz osób postronnych. Jego celem jest bowiem poinformowanie o treści rozstrzygnięcia zarówno stron i innych uczestników postępowania, jak również wszystkich innych zainteresowanych jego wynikiem osób, które mogą znajdować się na sali sądowej w chwili tego ogłoszenia. Również wnioskowy lub bezwnioskowy tryb dostępu do orzeczeń sądowych jako do informacji publicznej jest dostępny zarówno dla osób postronnych, jak i dla stron (uczestników) postępowania, choć w ostatnim przypadku spełnia oczywiście rolę marginalną. Niemniej jednak, jawność rozstrzygnięcia ujmowana w aspekcie wewnętrznym wykracza poza wspomniane powyżej przejawy, a tym samym charakteryzuje się szerszym zakresem niż analogicznie rozpatrywana jawność zewnętrzna. Dzieje się tak z uwagi na bezwzględny obowiązek udostępniania treści orzeczenia stronom lub uczestnikom postępowania, podczas gdy udostępnianie to w przypadku osób postronnych może doznawać pewnych ograniczeń.

Przedstawione w rozdziale trzecim uwagi odnoszące się do realizacji zasady jawności w sądowym postępowaniu cywilnym pozwoliły również podkreślić szczególną rolę, jaką w analizowanym obszarze ogrywają nowoczesne rozwiązania technologiczne. Spoglądając z tej perspektywy na sukcesywnie prowadzoną na przestrzeni ostatnich lat informatyzację wymiaru sprawiedliwości w sprawach cywilnych uznałam, że kolejne podejmowane w tym obszarze działania wzmacniają realizację zasady jawności w sądowym postępowaniu cywilnym, zarówno w jej aspekcie wewnętrznym jak i zewnętrznym.

W rozdziale czwartym przeprowadziłam analizę ograniczeń jawności sądowego postępowania cywilnego w Polsce, co pozwoliło na ustalenie rzeczywistego zakresu jej realizacji. W efekcie przeprowadzonych w tej części pracy rozważań nasuwa się jednoznaczny wniosek, że zasada jawności sądowego postępowania cywilnego nie ma charakteru absolutnego, a przepisy prawa postępowania cywilnego realizują tę zasadę w sposób

uwzględniający szereg ograniczeń w postaci koncesji na rzecz braku jawności. Ograniczenia te występują w każdej z trzech sfer wyróżnionych w obrębie przedmiotowo ujmowanej jawności postępowania, a więc w obszarze jawności posiedzeń sądowych, jawności rozpatrzenia sprawy oraz jawności rozstrzygnięcia sprawy. Co więcej, ograniczenia te obejmują zarówno jawność wobec stron (uczestników) postępowania, jak i jawność względem osób postronnych. Podkreślenia wymaga to, że w tej części pracy przeprowadziłam analizę dopuszczalnych ograniczeń jawności sądowego postępowania cywilnego zarówno na gruncie aktualnego stanu prawnego, jak przy uwzględnieniu projektowanych zmian legislacyjnych, tj. przepisów projektu z 13 września 2018 r. obejmującego obszerną nowelizację kodeksu postępowania cywilnego. Należy bowiem zaznaczyć, że przyjęcie tego projektu ograniczy zakres realizacji analizowanej zasady w sądowym postępowaniu cywilnym w sposób znaczący i na niespotykaną dotychczas skalę.

W ostatnim z pięciu rozdziałów skoncentrowałam się na przedstawieniu zagadnień związanych z naruszeniem zasady jawności sądowego postępowania cywilnego. W efekcie rozważań przeprowadzonych w tej części pracy uznałam, że naruszenie jawności stanowi uchybienie procesowe, którego istota sprowadza się do naruszenia przepisów określających przejawy zasady jawności w sądowym postępowaniu cywilnym. Z tego względu naruszenie to w praktyce może przybierać różną postać w zależności od przepisu, któremu w toku postępowania uchybiono. Podkreśliłam przy tym, że może ono dotyczyć zarówno jawności wobec osób postronnych, jak również jawności względem stron i uczestników postępowania, a rozróżnienie to jest istotne z punktu widzenia skutków, jakie naruszenie jawności może wywołać na płaszczyźnie procesowej. Skutki naruszenia jawności wewnętrznej zależne są od tego, czy w efekcie tego naruszenia strona lub uczestnik postępowania został pozbawiony możliwości ochrony swoich praw. W pierwszym przypadku uchybienie takie powoduje nieważność postępowania, która może być podstawą środka zaskarżenia, zaś w pozostałych przypadkach uchybienie to może stanowić podstawę środka zaskarżenia wyłącznie, jeżeli mogło mieć ono wpływ na wynik sprawy. Jeżeli chodzi o naruszenie jawności zewnętrznej uznano zasadniczo, że samo takie naruszenie zasadniczo stanowi uchybienie procesowe tego rodzaju, że nie powoduje ani nieważności postępowania, ani też nie uzasadnia zaskarżenia orzeczenia. Niemniej jednak przyjąłam, że nie można *a priori* wykluczyć takich przypadków, w których naruszenie przejawów jawności zewnętrznej, nie będące

jednocześnie naruszeniem jawności wobec stron czy uczestników postępowania, mogłoby mieć wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, a tym samym wywołać skutek w postaci możliwości zaskarżenia orzeczenia kończącego postępowanie.

Dokonując ostatecznego podsumowania warto na koniec zauważyć, że przeprowadzona w monografii analiza uzasadnia wnioski, że nad problematyką stanowiącą przedmiot monografii trzeba się będzie jeszcze nieraz pochylić. Potwierdzeniem słuszności tej tezy wydają się być wskazane w opracowaniu niedoskonałości i braki funkcjonujących już rozwiązań legislacyjnych, projektowane już zmiany legislacyjne zasadniczo wpływające na dotychczasowy kształt jawności tego postępowania, jak również podlegający intensywnej ewolucji technologicznej współczesny model jawności. Zaprezentowane w monografii spostrzeżenia, oceny i twierdzenia mogą stanowić punkt wyjścia i płaszczyznę do dalszej dyskusji naukowej na temat zasady jawności w sądowym postępowaniu cywilnym.

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo - badawczych

5.1. Wprowadzenie

Moje pozostałe osiągnięcia naukowo-badawcze obejmują przede wszystkim działalność publikacyjną oraz aktywny udział w konferencjach naukowych. Omówienie tych osiągnięć polega na charakterystyce zainteresowań naukowych z uwzględnieniem głównych wątków badawczych zawartych w publikacjach i referatach oraz na wskazaniu niektórych, podstawowych wyników badań.

Przed przystąpieniem do wyodrębnienia i zaprezentowania głównych nurtów dorobku naukowo - badawczego chciałabym zaznaczyć, że prowadzone przeze mnie badania były dokumentowane publikacjami o różnym charakterze. Jestem autorką monografii *Elektroniczne czynności procesowe w sądowym postępowaniu cywilnym*, która w 2016 r. została wyróżniona nagrodą Forum Prawa Mediów Elektronicznych za najlepszą monografię dotyczącą nowych technologii. Pozostałe przygotowane przeze mnie opracowania publikowane były w szczególności na łamach recenzowanych i punktowanych czasopism ważnych dla polskiego środowiska prawniczego, wśród których wskazać należy przede wszystkim: „Europejski Przegląd Sądowy”, „Monitor Prawniczy”, „Państwo i Prawo”, „Prawo Mediów Elektronicznych”, „Przegląd Sądowy”. Na łamach tych periodyków opublikowałam kilkadziesiąt artykułów naukowych, glos, zagadnień prawnych, recenzji

i sprawozdań. Oprócz tego wiele moich opracowań zostało zamieszczonych w pracach zbiorowych i księgach pamiątkowych. W moim dorobku znajdują się również teksty opublikowane w języku angielskim.

5.2. Główne nurty dorobku naukowego

Moja aktywność naukowo-badawcza po uzyskaniu stopnia doktora nauk prawnych miała charakter przedmiotowo zróżnicowany w odniesieniu do nauki prawa postępowania cywilnego. Podstawowe kierunki mojej aktywności naukowo-badawczej koncentrowały się wokół sześciu głównych obszarów, scharakteryzowanych w kolejnych punktach.

5.2.1 Jawność postępowania cywilnego

Problematyce jawności postępowania cywilnego poświęciłam nie tylko opublikowaną w 2018 r. monografię, lecz także cztery inne, wcześniejsze publikacje. Chronologicznie pierwsze w tym zakresie opracowanie, tj. *Zasada jawności w świetle nowelizacji związanych z wykorzystaniem nowoczesnych rozwiązań technologicznych w postępowaniu cywilnym. Zagadnienia wybrane*, [w:] D. Gil, E. Kruk (red.), *Zasady postępowań sądowych w perspektywie ostatnich nowelizacji*, Lublin 2016, s. 29-47, poświęciłam analizie wybranych przekształceń, jakim poddane zostały przejawy oraz gwarancje jawności postępowania cywilnego w związku z przeprowadzonymi w ostatnich latach nowelizacjami realizującymi proces informatyzacji tego postępowania. Kolejne opracowanie, *Zasada jawności postępowania w świetle ustawy nowelizującej Kodeks postępowania cywilnego z 10 lipca 2015 r.*, *Prawo Mediów Elektronicznych* 2016, nr 1, s. 8-15, kontynuuje problematykę relacji między informatyzacją a jawnością postępowania, tym razem w oparciu o zmiany jakie wprowadzono na mocy nowelizacji, która weszła w życie 8 września 2016 r. Wśród licznych zmian przepisów procedury cywilnej wprowadzanych na mocy tej nowelizacji znalazła się bowiem również grupa regulacji, których wejście w życie miało istotne znaczenie dla zasady jawności. Problematyce znajdującej się w obszarze jawności postępowania poświęciłam również artykuł *Dostęp do informacji o postępowaniu we współczesnym modelu jawności postępowania*, [w:] M. Jabłoński, K. Flaga-Gieruszyńska, K. Wygoda (red.), *Reforma ochrony danych osobowych a jawność dostępu do informacji sądowej - aspekty proceduralne*, Wrocław 2017, s. 215-225. W artykule tym analizie poddałam możliwość

wykorzystania nowoczesnych rozwiązań technologicznych w celu uzyskania informacji o postępowaniu cywilnym, a w szczególności w celu uzyskania informacji zawartych w aktach sprawy, w tym również zapisu przebiegu posiedzenia jawnego oraz informacji o rozstrzygnięciu sprawy. Z kolei w opracowaniu *Rozpoznawanie spraw cywilnych na posiedzeniu niejawnym* [w:] M. Tomalak (red.), *Ius est a iustitia appellatum. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Tadeuszowi Wiśniewskiemu*, Warszawa 2017, s. 232-241, podjęłam wstępne rozważania na temat dopuszczalnych w postępowaniu cywilnym przypadków rozpoznawania spraw i wydawania rozstrzygnięć co do *meritum* na posiedzeniu niejawnym.

Rozważania zaprezentowane w powyższych publikacjach stanowiły punkt wyjścia do szczegółowych badań, których ostateczne efekty zaprezentowałam w monografii poświęconej zasadzie jawności.

Zagadnieniom lokującym się w niniejszym obszarze poświęciłam dwa referaty wygłoszone podczas konferencji naukowych (załącznik nr 4).

5.2.2 Informatyzacja postępowania cywilnego

Szczególne miejsce wśród moich zainteresowań naukowych zajmuje informatyzacja postępowania cywilnego. Badania prowadzone w obszarze obejmującym tę problematykę stanowią częściową kontynuację zainteresowań powstałych i rozwijanych w związku z badaniami prowadzonymi w celu uzyskania stopnia naukowego doktora nauk prawnych. Jedno z pierwszych zagadnień podejmowanych przeze mnie w pracy naukowej stanowiły bowiem elektroniczne czynności procesowe, której to tematyce jeszcze przed uzyskaniem stopnia naukowego doktora poświęciłam dwa artykuły. Kilkuletnie badania prowadzone nad elektronicznymi czynnościami procesowymi zaowocowały zaś obroną rozprawy doktorskiej pt. *„Elektroniczne czynności procesowe w sądowym postępowaniu cywilnym”* (2011 r.). Rok później ukazała się książka mojego autorstwa pod tym samym tytułem (wyd. Wolters Kluwer, Warszawa 2012, ss. 364), będąca poprawioną wersją dysertacji doktorskiej. Książka ta stanowiła pierwsze monograficzne opracowanie problematyki elektronicznych czynności procesowych. W monografii tej w sposób kompleksowy przedstawiłam problematykę wykorzystania nowoczesnych rozwiązań technologicznych w związku z czynnościami procesowymi podejmowanymi w postępowaniu cywilnym. Omówiłam nie tylko aktualne

rozwiązania legislacyjne, lecz zgłosiłam także szereg postulatów *de lege ferenda*, wskazując tym samym możliwy zakres wykorzystania nowoczesnych rozwiązań technologicznych w przyszłości. W ramach prezentowanych uwag uwzględniłam uporządkowaną analizę większości z wyrażonych wówczas w nauce oraz w praktyce poglądów. Monografia zyskała przychylne recenzje oraz doczekała się licznych cytowań w literaturze przedmiotu.

W dalszej pracy naukowej kontynuowałam swoje zainteresowanie problematyką informatyzacji postępowania cywilnego, w tym również elektronicznych czynności procesowych. Moje zainteresowanie wspomnianymi zagadnieniami zaowocowało publikacją czternastu kolejnych artykułów (*Systemy automatycznego orzekania w sprawach cywilnych ze szczególnym uwzględnieniem elektronicznego postępowania upominawczego*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego. Seria Prawnicza 2012, z.11, s. 91-103; *Protokół z posiedzenia jawnego w postępowaniu cywilnym*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego. Seria Prawnicza 2014, z. 14, s. 53-65; *Skuteczność pism procesowych wnoszonych drogą elektroniczną w sądowym postępowaniu cywilnym* [w:] D. Gil (red.), *Skutki czynności procesowych w świetle standardów europejskich*, Lublin 2014, s. 244-255; *Dopuszczalność wniesienia środka odwoławczego drogą elektroniczną. Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 23 maja 2012 r. (III CZP 9/12)*, Państwo i Prawo 2014, nr 8, s. 127-133; *Elektroniczne postępowanie wieczystoksięgowe*, Monitor Prawniczy 2015, nr 14, s. 747-753; *Elektroniczne czynności procesowe – de lege lata i de lege ferenda* [w:] K. Flaga-Gieruszyńska, J. Gołaczyński, D. Szostek (red.), *Informatyzacja postępowania cywilnego. Teoria i praktyka*, Warszawa 2016, s. 29-45; *Wpływ rozporządzenia eIDAS na skuteczność elektronicznych pism procesowych w postępowaniu cywilnym* [w:] K. Flaga-Gieruszyńska, J. Gołaczyński, D. Szostek (red.), *Media elektroniczne. Współczesne problemy prawne*, Warszawa 2016, s. 23-33; *Elektroniczne czynności procesowe – wczoraj, dziś i jutro* [w:] E. Marszałkowska-Krześ, I. Gil, Ł. Błaszczak (red.), *Kodeks postępowania cywilnego z perspektywy pięćdziesięciolecia jego obowiązywania. Doświadczenia i perspektywy*, Sopot 2016, s. 395-408; *Automatyzacja czynności orzekania w europejskim postępowaniu nakazowym* [w:] B. Śliwczyński, L. Łuczak – Noworolnik (red.), *e-Wymiar sprawiedliwości w aspekcie europejskim*, Poznań 2016, s. 37-52 (współautor: A. Banaszewska); *Elektronizacja doręczeń i zawiadomień w postępowaniu wieczystoksięgowym* [w:] A. Marciniak (red.), *Sądowe postępowanie egzekucyjne. Zasadnicze kierunki zmian z 2016 roku*,

Sopot 2017, s. 77-88; *Informatyzacja europejskich postępowań transgranicznych a polskie regulacje procesowe* [w:] M. Kraska, S. Mamrot (red.), *Cyfrowe usługi publiczne w Europie*, Poznań 2017, s. 23-36 (współautor: A. Zalesińska); *Informatyzacja postępowania wieczystoksięgowego* [w:] K. Flaga-Gieruszyńska, J. Gołaczyński, D. Szostek (red.), *E-obywatel, E-sprawiedliwość, E-usługi*, Warszawa 2017, s. 234-244; *Elektroniczne postępowanie upominawcze w świetle zmian legislacyjnych* [w:] K. Flaga-Gieruszyńska, A. Jakubecki, J. Misztal-Konecka (red.), *Elektroniczne postępowanie upominawcze. Doświadczenia i perspektywy*, Lubin 2017, s. 161-182; *Elektroniczne czynności procesowe w świetle nowelizacji z 10.07.2015 r.*, *Prawo Mediów Elektronicznych* 2017, nr 1, s. 4-10). Problematyka poruszana w opracowaniach opublikowanych po obronie rozprawy doktorskiej – choć stanowi częściową kontynuację zainteresowań naukowych powstałych w związku z badaniami prowadzonymi w celu uzyskania stopnia naukowego – nie sprowadza się do powtarzania wyników badań zaprezentowanych w monografii poświęconej elektronicznym czynnościom procesowym. Należy bowiem podkreślić, że problematyka wchodząca w skład obszaru obejmującego informatyzację postępowania cywilnego podlega dynamicznemu rozwojowi, co uzasadnia kontynuację dotychczas prowadzonych badań, których wyniki w dużej mierze – szczególnie w płaszczyźnie *de lege lata* – przestają być aktualne wraz z kolejnymi nowelizacjami. Dlatego też we wspomnianych opracowaniach zajęłam się przede wszystkim analizą i oceną rozwiązań normatywnych realizujących ideę informatyzacji postępowania cywilnego, które zostały uchwalone i weszły w życie po publikacji monografii będącej poprawioną wersją dysertacji doktorskiej. Ponadto, problematyka poruszana w tych publikacjach jest szersza niż problematyka stanowiąca przedmiot rozprawy doktorskiej, gdyż obejmuje nie tylko informatyzację czynności procesowych, lecz postępowania cywilnego w ogólności.

Zagadnienia związane z informatyzacją postępowania cywilnego stanowiły również przedmiot szesnastu referatów wygłoszonych przeze mnie podczas konferencji naukowych (załącznik nr 4).

5.2.3 Ewolucja polskiego cywilnego prawa procesowego

Problematyka ewolucji polskiego cywilnego prawa procesowego, stanowiąca przedmiot kolejnego obszaru moich badań naukowych, oscyluje przede wszystkim wokół

zmian tego prawa oraz problemów powstających w związku z nimi zarówno w teorii jak i w praktyce. Uzasadnieniem dla tak zakreślonego przedmiotu badań naukowych są przede wszystkim liczne oraz często obszerne nowelizacje, jakie na przestrzeni ostatnich lat objęły prawo cywilne procesowe w Polsce.

Wyniki badań przeprowadzonych w ramach niniejszego obszaru zostały do tej pory przedstawione w dziewięciu opracowaniach naukowych. W opracowaniach tych zajęłam się analizą:

- najistotniejszych zmian wprowadzonych na mocy ustawy z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (*Nowelizacja kodeksu postępowania cywilnego – wybrane zagadnienia – część I*, Przegląd Sądowy 2012, nr 5, s. 5-21 (współautor: A. Arkuszewska); *Nowelizacja kodeksu postępowania cywilnego – wybrane zagadnienia – część II*, Przegląd Sądowy 2012, nr 6, s. 34-53 (współautor: A. Arkuszewska);
- zmian, których celem było przede wszystkim wzmocnienie sytuacji prawnej dłużnika w postępowaniu egzekucyjnym w sytuacji, w której doszło do wydania orzeczenia na posiedzeniu niejawnym, a zatem w postępowaniu egzekucyjnym prowadzonym na podstawie tytułu wykonawczego opartego na nakazie zapłaty wydanym w elektronicznym postępowaniu upominawczym, nakazie zapłaty wydanym w postępowaniu nakazowym oraz upominawczym, europejskim nakazie zapłaty i wyroku zaocznym (*Wzmocnienie pozycji dłużnika w postępowaniu egzekucyjnym w świetle ustawy z dnia 10 maja 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego*, Przegląd Sądowy 2013, nr 7-8, s. 90-103);
- zmian, których celem było zapewnienie zgodności z prawem Unii Europejskiej przepisów polskiej procedury cywilnej, dotyczących składania pism w postępowaniu cywilnym przez strony tego postępowania, mające miejsce zamieszkania, zwykłego pobytu lub siedzibę w państwach członkowskich UE, innych niż Polska, a także przepisów dotyczących doręczania pism takim stronom (*Usunięcie sprzeczności między treścią art. 165 § 2 i 1135⁵ KPC a prawem europejskim*, Europejski Przegląd Sądowy 2014, nr 4, s. 26-31);
- zmian zmierzających do wzmocnienia sytuacji prawnej dłużnika na gruncie postępowania egzekucyjnego poprzez zapewnienie precyzyjnej weryfikacji

tożsamości pozwanego jeszcze na etapie postępowania rozpoznawczego (*Niewskazanie przez powoda danych pozwalających na ustalenie numeru identyfikującego pozwanego a zawieszenie postępowania*, Monitor Prawniczy 2014, nr 17, s. s. 930-933);

- zmian sprowadzających się do wprowadzenia możliwości protokołowania przy wykorzystaniu nowoczesnych rozwiązań technologicznych (*Zmiany zasad utrwalania przebiegu posiedzenia jawnego w postępowaniu cywilnym*, Monitor Prawniczy 2014, nr 23, s. 1231-1237);
- zmian w zakresie regulacji formy czynności procesowych, które związane były z informatyzacją postępowania cywilnego realizowaną w oparciu o przepisy ustawy z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (*Forma czynności procesowych po nowelizacji z dnia 10 lipca 2015 r.*, Wrocławskie Studia Sądowe 2016, nr 2 (specjalny), s. 68-87 (współautor: A. Arkuszewska);
- zmian w obszarze zajęcia nieruchomości, które powstały w efekcie nowelizacji przepisów postępowania cywilnego w ogólności - ustawa z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, jak również przepisów postępowania wieczystoksięgowego - ustawa z dnia 15 stycznia 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (*Zajęcie nieruchomości w świetle ostatnich nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego. Seria Prawnicza 2017, z. 20, s. 27-42);
- zmian w zakresie upadku zabezpieczenia roszczeń pieniężnych, które wprowadzone zostały ustawą z dnia 7 kwietnia 2017 r. o zmianie niektórych ustaw w celu ułatwienia dochodzenia wierzytelności (*Upadek zabezpieczenia roszczeń pieniężnych w świetle zmian mających na celu ułatwienie dochodzenia wierzytelności*, Studia Prawnicze. Rozprawy i Materiały 2017, nr 2, s. 129-142).

Problematyka ewolucji polskiego cywilnego prawa procesowego stanowiła ponadto przedmiot sześciu referatów przedstawionych przeze mnie na konferencjach naukowych (załącznik nr 4).

Pragnę również podkreślić, że z mojej inicjatywy problematyka ewolucji prawa cywilnego procesowego w Polsce oraz problemów z tą ewolucją związanych stała się tematem przewodnim I Seminarium Młodych Procesualistów Cywilnych (Warszawa, 10 października 2016 r.), którego jestem współpomysłodawcą i w którego organizacji aktywnie współuczestniczę.

5.2.4 Alternatywne metody rozwiązywania sporów

Kolejny obszar mojej aktywności naukowej obejmuje problematykę alternatywnych metod rozwiązywania sporów. Badania w tym zakresie koncentrują się zatem na zagadnieniach związanych z pozasądowymi procedurami prowadzonymi z udziałem neutralnego podmiotu trzeciego, które mają stanowić alternatywę względem rozwiązywania sporu w drodze jego rozstrzygnięcia przez sąd powszechny (państwowy). Rezultatem badań w tej dziedzinie było opublikowanie czterech opracowań poświęconych mediacji oraz trzech opracowań dotyczących arbitrażu.

Dwa spośród opracowań dotyczących mediacji powstały we współautorstwie z dr Anetą Arkuszewską. W jednym z nich wspólnej analizie poddałyśmy pokojowe metody zakończenia sporu cywilnego, ze szczególnym uwzględnieniem mediacji zakończonej ugodą przed mediatorem (*Ireniczne formy zakończenia sporu cywilnego* [w:] R. Sztuchmiller, J. Krzywkowska (red.), *Problemy z sądową ochroną praw człowieka*, Olsztyn 2012, s. 321-343), w drugim zaś – wchodzącym w skład szerszego opracowania poświęconego analizie metodyki pracy mediatora w sprawach cywilnych - szczegółowo zaprezentowałyśmy przebieg mediacji począwszy od jej zainicjowania, przez działania mediatora przed rozpoczęciem posiedzenia mediacyjnego oraz po wdaniu się w rozwiązywanie konfliktu, aż do zakończenia mediacji (*Fazy i etapy mediacji* [w:] J. Plis, A. Arkuszewska (red.), *Zarys metodyki pracy mediatora w sprawach cywilnych*, Warszawa 2014, s. 105-136). W skład opracowania poświęconego problematyce metodyki pracy mediatora weszło również przygotowane samodzielnie przeze mnie opracowanie, w którym wskazałam i omówiłam cechy osobowościowe oraz umiejętności pożądane z perspektywy właściwego wykonywania funkcji mediatora, jak również role oraz zadania realizowane przez mediatora w procesie mediacji (*Cechy i zadania dobrego mediatora* [w:] J. Plis, A. Arkuszewska (red.), *Zarys metodyki pracy mediatora w sprawach cywilnych*, Warszawa 2014, s. 90-104). W badaniach

naukowych poświęconych mediacji zajęłam się również zagadnieniem mediacji elektronicznej. W opracowaniu poświęconym tak ujętemu zagadnieniu analizie poddałam szczególności: potencjalny zakres zastosowania mediacji prowadzonej w środowisku elektronicznym w sprawach cywilnych, możliwe sposoby prowadzenia mediacji elektronicznej, dopuszczalność prowadzenia tak rozumianej mediacji w sprawach cywilnych w Polsce oraz wady i zalety takiego rozwiązania (*Elektroniczna mediacja w sprawach cywilnych*, Kwartalnik ADR 2014, nr 4, s. 33-43).

Jeżeli zaś chodzi o opracowania poświęcone problematyce sądownictwa polubownego, szczególne miejsce wśród nich zajmuje przekrojowa publikacja zawarta w komentarzu do Kodeksu postępowania cywilnego pod redakcją prof. dr hab. Andrzeja Marciniaka, tj. część poświęcona problematyce skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego (*Komentarz do artykułów 1205 - 1211 k.p.c.* [w:] A. Marciniak (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom IV. Komentarz do art. 1096–1217*, Warszawa 2017, s. 658-675). W publikacji tej dokonałam szczegółowej analizy wszystkich przepisów zawartych w tytule VII części piątej Kodeksu postępowania cywilnego. Prowadząc badania naukowe nad sądownictwem polubownym zajęłam się również zagadnieniem jego rozwoju historycznego. Efektem tych badań stały się dwa opracowania, z których jedno – przygotowane we współpracy z prof. dr hab. Renatą Świrgoń-Skok – przedstawia zarys rozwoju arbitrażu począwszy od prawa rzymskiego do czasów współczesnych (*Arbitration as an alternative dispute resolution method – from antiquity until the present day* [w:] B. Sitek, C. L. Guillamón, A. Bauknecht, K. Ciućkowska-Leszczewicz, J. Szczerbowski, S. Kurska (ed.), *Alternative Disputes Resolution: From Roman Law to Contemporary Regulations*, Poznań 2016, s. 23-37), zaś drugie skupia się przede wszystkim na rozwoju sądownictwa polubownego w Polsce w XX wieku, kiedy to idea arbitrażu jako polubownego rozwiązywania sporów poddana została przemianom, których ostatecznym efektem stało się ukształtowanie interesującej alternatywy względem rozwiązywania sporu w drodze jego rozstrzygnięcia przez sąd powszechny (*Zarys polskiego sądownictwa polubownego w XX wieku* [w:] E. Leniart, R. Świrgoń-Skok, W. P. Właźlak, *Sądownictwo w Europie w XIX i XX wieku*, Kraków 2016, s. 115-129).

Powyżej wskazanemu zagadnieniu badawczemu poświęciłam ponadto cztery referaty zaprezentowane w trakcie konferencji naukowych (załącznik nr 4).

5.2.5 Podmioty postępowania

Wśród zagadnień stanowiących przedmiot moich zainteresowań naukowych znajduje się również problematyka szeroko rozumianych podmiotów postępowania. Tematyce tej poświęciłam łącznie siedem artykułów naukowych.

W trzech opracowaniach lokujących się w przedmiotowym obszarze zajęłam się grupą podmiotów, które można zbiorczo określić mianem rzeczników interesu społecznego. Jedno z tych opracowań w sposób ogólny prezentuje problematykę związaną z liczną grupą podmiotów oraz organów, których indywidualna sfera prawna nie wymaga ochrony, a którym mimo to kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy szczególne przyznają prawo do wszczynania postępowania cywilnego lub brania w nim udziału, co uzasadnia się w szczególności potrzebą ochrony interesu społecznego w postępowaniu cywilnym (*Rzecznicy interesu społecznego w postępowaniu cywilnym* [w:] D. Gil (red.), *Role uczestników postępowań sądowych – wczoraj, dziś i jutro. Tom 2*, Lublin 2015, s. 89-104). Przedstawiona w tym opracowaniu analiza obejmuje zarówno spojrzenie retrospektywne, konieczne dla oceny zasadności aktualnego ujęcia normatywnego analizowanej kwestii, jak również uwagi *de lege lata* i *de lege ferenda*. Kolejne opracowania dotyczące wspomnianej problematyki pod względem przedmiotowym mają charakter bardziej szczegółowy i skupiają się na konkretnych podmiotach i organach pełniących rolę rzeczników interesu społecznego (*Udział organizacji pozarządowych w postępowaniu cywilnym w świetle nowelizacji dokonanej ustawą z dnia 16.09.2011 r.*, *Monitor Prawniczy* 2012, nr 21, s. 1135-1141; *Udział prokuratora w postępowaniu cywilnym – uwagi de lege lata i de lege ferenda*, [w:] K. Markiewicz, A. Torbus (red.), *Postępowanie rozpoznawcze w przyszłym Kodeksie postępowania cywilnego*, Warszawa 2014, s. 529-548, współautor: A. Arkuszewska).

Kolejne trzy opracowania poświęciłam instytucji kuratora ustanawianego w postępowaniu cywilnym dla strony nieznannej z miejsca pobytu. Analizie poddałam w szczególności przepisy regulujące problematykę ustanowienia kuratora, podejmując przede wszystkim próbę szczegółowego omówienia szeregu wymagań, od których przepisy uzależniają możliwość dokonania tej czynności oraz jej ważność (*Z problematyki ustanowienia kuratora dla osoby nieznannej z miejsca pobytu*, *Przegląd Sądowy* 2015, nr 5, s. 56-67). Dokonałam również analizy podstawowego obowiązku kuratora procesowego

ustanawianego w postępowaniu cywilnym dla osoby, której miejsce pobytu nie jest znane, jakim jest podjęcie procesowego ciężaru obrony praw reprezentowanego oraz potencjalnej odpowiedzialności za szkodę powstałą na skutek niewykonania lub nienależytego wykonania tego obowiązku (*Z problematyki obowiązków kuratora dla osoby nieznannej z miejsca pobytu*, Państwo i Prawo 2015, nr 10, s. 57-68). Kontynuując tak zakreślone zainteresowania naukowe kolejne opracowanie poświęciłam analizie wybranych zagadnień związanych z instytucją kuratora procesowego dla dłużnika, którego miejsce pobytu nie jest znane (*Kurator procesowy dla dłużnika nieznanego z miejsca pobytu*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego. Seria Prawnicza 2015, z. 16, s. 60 - 73).

W ramach zainteresowań naukowych poświęconych problematyce podmiotów postępowania cywilnego prowadziłam także badania nad pozycją procesową referendarza sądowego. Efektem tych badań były dwie publikacje naukowe. Jedna z nich, przygotowana we współpracy z dr Anetą Arkuszewską, w sposób ogólny prezentuje pozycję procesową referendarza sądowego w Polsce (*Jurisdictional Status of the Polish Rechtspfleger*, Annales Universitatis Apulensis, Series Jurisprudentia 2012, nr 15, s. 7-28), druga zaś koncentruje się na pozycji referendarza w elektronicznym postępowaniu upominawczym (*Pozycja procesowa referendarza sądowego w świetle regulacji elektronicznego postępowania upominawczego*, Kwartalnik Stowarzyszenia Sędziów Polskich "IUSTITIA" 2015, nr 3, s. 127-133).

W analizowanym obszarze działalności naukowo-badawczej mieści się również opracowanie poświęcone problematyce pozycji ustrojowej oraz obowiązkom asystenta sędziego, którego współautorem jest dr Aneta Arkuszewska (*Assistant to a judge in common courts – structural position and range of activities*, Annales Universitatis Apulensis, Series Jurisprudentia 2013, nr 16, s. 7-15).

5.2.6 Środki zaskarżenia

W moim dotychczasowym dorobku naukowym znajduje się również pięć publikacji dotyczących problematyki środków zaskarżenia. W opracowaniach tych poddałam analizie wybrane zagadnienia związane ze skargą kasacyjną (*Nadzwyczajny charakter skargi kasacyjnej w postępowaniu cywilnym a kasacji w postępowaniu karnym* [w:] D. Gil (red.), *Szczególne środki zaskarżenia w ujęciu komparatystycznym*, Lublin 2013, s. 123-140), sprzeciwem od nakazu zapłaty w elektronicznym postępowaniu upominawczym (*Sprzeciw w*

elektronicznym postępowaniu upominawczym – uwagi na tle obowiązujących oraz projektowanych rozwiązań legislacyjnych, Monitor Prawniczy 2013, nr 13, s. 677-686; *Sprzeciw od nakazu zapłaty wydanego w elektronicznym postępowaniu upominawczym a uzupełnienie opłaty sądowej od pozwu*, Monitor Prawniczy 2014, nr 11, s. s. 598-601) oraz *sprzeciwem od europejskiego nakazu zapłaty (Sprzeciw jako środek obrony pozwanego w europejskim postępowaniu nakazowym*, Europejski Przegląd Sądowy 2014, nr 11, s. 14-19; *Sprzeciw od europejskiego nakazu zapłaty a wdanie się w spór. Glosa do wyroku Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości z dnia 13 czerwca 2013 r.*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego. Seria Prawnicza 2014, z. 15, s. 205-214).

Szczegółowy wykaz opublikowanych prac naukowych oraz szczegółowe informacje o osiągnięciach dydaktycznych, współpracy naukowej i popularyzacji nauki zamieściłam w załączniku nr 4. W związku z tym w autoreferacie ograniczę się do streszczenia i podsumowania moich dotychczasowych osiągnięć naukowo-badawczych po uzyskaniu stopnia naukowego doktora nauk prawnych:

- Jestem autorką dwóch monografii, 25 artykułów opublikowanych w czasopismach naukowych - w tym współautorką dwóch artykułów w języku angielskim, 21 publikacji naukowych zamieszczonych w pracach zbiorowych pod redakcją, 3 glos do orzeczeń, współautorką komentarza do Kodeksu postępowania cywilnego oraz autorką recenzji jednej monografii. Łącznie na mój dorobek naukowy po uzyskaniu stopnia naukowego doktora składają się 53 publikacje naukowe (załącznik nr 4, pkt I i II.Ba-g). W załączniku nr 4 wskazałam także 9 moich publikacji naukowych sprzed obrony dysertacji doktorskiej (pkt II.Bj).
- Jestem współredaktorem naukowym monografii naukowej (załącznik nr 4, pkt II.Bf).
- Wzięłam czynny udział w 34 międzynarodowych i ogólnokrajowych konferencjach naukowych, w trakcie których wygłosiłam referat (załącznik nr 4, pkt II.I)
- Pełniłam funkcje przewodniczącego komitetu organizacyjnego jednej konferencji naukowej i członka komitetu organizacyjnego czterech kolejnych konferencji - w tym Seminarium Młodych Procesualistów Cywilnych, którego jestem współpomysłodawcą (załącznik nr 4, pkt III.C).
- Przynależę i aktywnie działałam w jednej organizacji naukowej (załącznik nr 4, III.H).

- Jestem laureatką Nagrody Forum Prawa Mediów Elektronicznych za najlepszą monografię dotyczącą nowych technologii oraz Nagrody Rektora Uniwersytetu Rzeszowskiego drugiego stopnia za uzyskanie stopnia doktora przed 30 rokiem życia (załącznik nr 4, pkt II. H, pkt III. D).
- Uczestniczyłam w programach europejskich oraz innych programach międzynarodowych i krajowych, co pozwoliło mi na odbycie 9 wyjazdów naukowo-dydaktycznych do ośrodków akademickich w Europie - Czechy, Hiszpania, Portugalia, Słowacja, Ukraina, Wielka Brytania, w tym 5 po uzyskaniu stopnia doktora (załącznik nr 4, III.Aa i Ab). Odbyłam również dwa zagraniczne staże naukowe (załącznik nr 4, III.L).
- W swojej pracy dydaktycznej prowadziłam i prowadzę wykłady oraz ćwiczenia – zarówno w języku polskim, jak i w języku angielskim dla studentów zagranicznych - na studiach magisterskich, licencjackich i podyplomowych na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Rzeszowskiego. Prowadzę również wykłady na aplikacji komorniczej przy Rzeszowskiej Izbie Komorniczej (załącznik nr 4, pkt III.Ia).
- Jestem opiekunem naukowym Koła Naukowego Postępowania Cywilnego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Rzeszowskiego (załącznik nr 4, pkt III.J).
- Byłam opiekunem i wypromowałam 23 licencjatów administracji, prowadząc seminarium dyplomowe z prawa cywilnego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Rzeszowskiego (załącznik nr 4, pkt III.Ia).
- Aktywnie uczestniczę w popularyzacji nauki, zwłaszcza jako członek jury konkursu z zakresu prawa cywilnego i postępowania cywilnego (załącznik nr 4, pkt III.Ib).
- Pełniłam lub pełnię szereg funkcji organizacyjnych na Uniwersytecie Rzeszowskim (załącznik nr 4, pkt III.Q).

Anna Kościółek